

Az AMATŐR

MŰVÉSZI
FÉNYKÉPEZÉSI
FOLYÓIRAT

♥
MELLÉKLETE
A BUDAPESTI
PHOTOCLUB
HIVATALOS
KÖZLÖNYE

♥ SZERKESZTI
KOHILMAN
ARTÚR DR ♥

SZERKESZTŐSÉG • KIADÓHIVATAL
KIRÁLY UTCA • HONVÉD UTCA
89. 10.

MEGJELENIK MINDENHÓ 7ÉN ÉS 15ÉN
FLŐFIZETÉSI ÁRA EGÉSZ ÉVRE =
14 KORONA.

EGYES SZÁMÁRA
60 FILÉR.

fotószu
lapon levő

TARTALOM :

Kohlman Artúr dr.: Aktfényképezés és művészet. — Kosutány Tamás dr.: A fényképezés a gyakorlati életben. — Kelen Béla dr.: Mozgó tárgyak fényképezése. — Gara Rezső dr.: Kezdőknek. — Az Amatőr kiállítása. — Kohlman Artúr dr.: Képeinkről. — K. A.: A berlini nemzetközi fényképképzés kiállítása. — Fényképezési eljárások. — G. R. dr.: Könyvekről. — Hazai krónika. — Külföldi krónika. — Különfélék. — Irodalom. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

KÉPEINK :

A címlapot festette: Gadl István. — A belső fejléczet rajzolta: Bánffy Miklós gróf. — Műmellékletünk: Hanni Schwarz, Berlin: Körbe-körbe... — Szövegképek: Simkó János: Olasz falusi udvarház. — Tary Lajos: Nyárfák. — Hanni Schwarz: Követhajító új Herkules és Estmagány. — Mariay Ödön: Az első szivar. — Ossmann Adolf: Malom alatt. — Simkó János: Ökör a malomudvaron. — Kohlman Artúr dr.: Tanulmány. — Hanni Schwarz: Iphigenia. — Dely István: Tavaszi árvíz.

Aktfényképezés és művészet.

— Hanni Schwarz. —
Irta: Kohlman Artúr dr.

Ismételten felmerült már a kérdés, vajjon a fényképezés felemelkedhet-e a művészet fokára? A külföldön a műértők s a közvélemény is csakhamar egyértelműen döntötték el e kérdést, és pedig a művészi fényképezés javára. Idehaza a Lakos Alfréd és Cserna Rezső festőművészek közötti művészeti vita kapcsán, lapunk hasábjain merült fel e kérdés, a melyhez aztán annak hasábjain művészeink és műkritikusaink, valamint legkiválóbb művészsamatőrfényképezőink is hozzászóltak. Sok érdekes eszmével, sok új gondolattal és eredeti felfogással ismerkedtünk meg azokban a rövidebb-hosszabb sorokban, melyeket a kérdés tisztázásának céljából lapunknak beküldtek s a melyeket mi sorozatos kommentárok kíséretében adtunk olvasóink kezébe.

Megismerkedvén Berlinben a németek legnagyobb fotóművésznőjével, Hanni Schwarz kisaszonnyal, aki a művészi fényképezésnek mondhatnók kizárólag csak egy vállfaját, a művészi aktfényképezést műveli, sikerült a művésznőt reábirnunk arra, hogy képeinek színejavát, annak legdíszesebbjeit válogatván csak ki, kiadójának, Carl Wanselow-nak, a «Die Schönheit» című

folyóirat szerkesztőjének beleegyezése esetén «Az Amatőr»-ben való közzétételre nekünk átengedje. Hanni Schwarz igazi művészegyéniesség nemcsak külsejében, hanem alkotásaiban is. Most csak annyit még róla, hogy München legkitűnőbb művészfényképezőinek műtermeiben tanult és dolgozott két esztendeig és ugyancsak Münchenben tanult rajzolni s festeni is. Azután visszatért Berlinbe, a hol másfél évet (három szemesztert) a technikai főiskolán — mint a világhírű Miethé tanár legtehetségesebb tanítványainak egyike — töltött.

Kikerülvén az egyetemről, átvette Berlin egyik előkelő műtermét, melyet egyik volt iskola-társnőjével együtt vezet. És bizony még a megrendelésre készült tömegképeken is meglát-szik a művésznőnek finom ízlése, alapos technikai és tudományos képzettsége. Szabad óráit, sőt minden szabad percét művészi ambíciónak kielégítésére, kedvenc témáinak, a természetes embernek a szabad természet ölen való fényképezésével tölti. Ha e témáiról, művészi terveiről, utazásairól — melyeket kiadója megbízásából Svéd-és Olaszországban tett — szól, szemei szokatlan fényben ragyognak s különben durván széles arcvonásai, a rajongás okozta hevületben csaknem megszépülnek.

S a művésznő képeiből néhányat már most mutatván be az olvasónak, ezzel kapcsolatban

ezúttal először hívjuk fel amatőrtársaink figyelmét arra a műfajra, mely a művészi fénykép fogalmában is «*par excellence*» művészi válfajnak tekintendő.

S ha — mint Tóth Béla «Tunisi levelé»-ben írja — a fényképezés legnehezebb faja «az emberképezés», mennyivel fokozottabb mértékben áll ez az emberképezésnek legnehezebbikére, az aktfényképre?! . . .

Mert tetszik tudni, kedves olvasó, hogy nézünk szerint ez a — ki merjük-e vajjon mondani, le merjük-e írni? — igen: *a mezeitelenség*, a természetes állapot, a legművészebb műalkotása az — Úrnak! S a legművészebb szüzsének művészi feldolgozása mégis a legritkábbak közé tartozik. S ha a festésben ritkább, mint a szobrászatban, miért legritkább éppen a fényképezésben? S vajjon mindenkor művészi témát, a kimeríthetlent, elcsépelhetetlent örökké művészt s örökké újat, miért hanyagolják el éppen ezt leginkább azok, a kik pedig művelésére már művészi kvalitásaiknál fogva is *hivatottak*?

Felvetjük tehát a kérdést, melyhez hozzászólhat mindenki. Az e kérdésre vonatkozó cikkeket, leveleket, megjegyzéseket összegyűjtjük s a kérdésre világosságot vető közlemények javát folytatólagos sorozatokban kiadjuk.

Ez úton ugyanis egyrészt olvasóinknak felfogását megismerni, másrészt az összes érdekelteket és érdeklődőket a nálunk uralkodó «köz-felfogással» megismertetni szándékozunk.

S ha nem is célunk s szándékunk, hogy a formált, vagy még csak ezután kialakulandó felfogást már előre is preokkupáljuk, néhány, inkább általánosan tájékoztató szóval kísérem az általunk felvetett kérdést, — s mintegy kísérő levéllel útnak indítani, — mellőzhetetlennek tartjuk.

Az emberi testnek a maga természetes, leplezetlen szépségei már az ókori népek művészeit is megihlették. Az asszirok, babyloniaiak, egyiptomiak merev figurái legnagyobb részben «leplezetlenek». Az óklasszikus művészet nagymesterei, a görögök s később a rómaiak művészetében is a mezeitelen emberi test szolgál az eszményi szépnek, az erőnek, hatalomnak, sőt az örök istenségnek kifejezésére is. Azok az örökbecsű, s a minden idők szobrászatának mintájául szolgáló szobrok, melyek *Phydias* vésője alól

kerültek ki, vajjon nem a mezeitelen test művészi kultuszának hirdetői-e? S hasonlóképen a rómaiak szobrászai is, ha valami eszményt, nagyot, magasztosat akartak kifejezni, nem választották-e a gondolat hordozójául az embert? S minthogy az antik világban a szobrászat összehasonlíthatatlanul magasabb fokon állott, mint a festés, a formák, a plasztika, a — színek hiányát pótló — kőből való «hús» tárgya mi más lehetett, mint az emberi test a maga isteni szépségében? . . .

A renaissance — s itt első sorban az olaszt tekintjük — az antik művészetnek a keresztény felfogás olvasztó kemencéjében való átférfogását hozta meg. Az anyag nemes volt, s ezért nem változott, habár «köntöst» cserélt. Az antik világ reális, érzéki istensége helyét az eszményi és eszményítő keresztény felfogás foglalta el. A többistenség helyébe az egyistenség — a testi helyett a légies — lépett. Az is mint érzékelhetetlen, kifejezhetetlen, legfeljebb csak sejthető, de meg nem formálható. S a világnézet megváltozása a képzőművészetben is csakhamar észlelhető érdekes változása, hogy az érzékelhetetlennek, a csak sejthető, de meg nem foghatónak, a testinek helyébe lépő légiesnek kifejezésére a kő kevésbé lévén alkalmas, mint a vászon, a festés indul rohamos s — azóta is utólérhetetlen fejlődésnek, s bár a szobrászatnak is oly hatalmas alkotásait látjuk, mint a milyen *Michelangelo* Mózesé, — mégis a faragott kép helyett nagyrészt a festett kép foglalja el. De e képek között, többnyire csak az antik világ mythológiájából merített témákon látjuk a lepel hiányát, míg a bibliai, ó és új testamentumbeli képek nagyrészt lepelbe burkoltak. (Folytatjuk)

Olasz falusi udvarház.

Simkó János.

A fényképezés a gyakorlati életben.

Irta: Kosutány Tamás dr.*

Budapest, április hó.

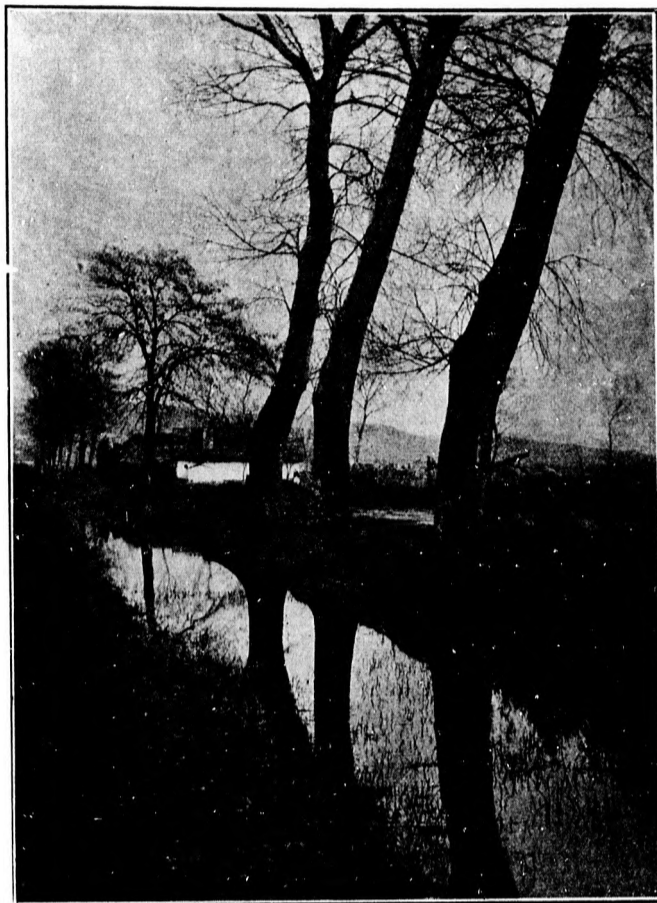
Az Amatőrnek megküldött számaikat nagy köszönettel vettem, s kénytelen vagyok bevallani, hogy azok nagyon változó érzelmeket költöttek bennem. *A gyönyörű illusztrációk azon kialudtnak hitt vágyat keltették, hogy több évi pihenés után én is beálljak «Az Amatőr» munkatársai közé.* A fájdalmas érzést pedig az költötte, hogy jelenleg sem megfelelő kamerával, sem pedig szabad idővel nem rendelkezem, hogy ezen kívánságomat legalább rövid időn belül kielégíthessem. Én ugyanis már régebben a fotografálásnak egy másik kevésbé művészi, de nem kevésbé jelentős ágával, a *mikrofotografiával* foglalkozom, a mi, miután évek óta egy fontos tudományos kérdés megoldásával foglalkozom, különben is szűkre szabott szabad időmet jóformán teljesen igénybe veszi.

Tekintettel az Amatőrben közölt gyönyörű illusztrációkra, legyen szabad a figyelmet arra is felhívni, hogy a *fotografia manapság nem egyedüli művészet*, a melyet kedvtelésből űz az, a kinek hajlama van hozzá; *hanem egyszersmind nem csekély praktikus jelentősége is van.* Így például kívánatos, hogy valamely városban minden lebontandó épületet, szabályozandó teret, folyót, majorokat, ültetvényeket stb. fényképezés útján megörökítsenek, hogy adandó alkalommal azoknak pontos rajza rendelkezésre álljon; nem csak azért, mert érdekessége évtizedről évtizedre növekszik, de mert bizonyos a közelmúltban lefolyt eseményeknek illusztrálásához nem kis mértékben hozzájárul.

Iratok, régi családi okmányok, tervek, térképek, érdekes illusztrációk ez idő szerint kibetűzhetetlen feliratok címerek templomokon, kastélyokon, régi várakon, pár pillanat alatt matematikai pontossággal megörökíthetők, s a későbbi tanulmányoknak alapját és anyagát képezhetik. Érdekes leletek, különösen régészeti szempontból mielőtt kiemeltetnek, fényképezendők, hogy annak elhelyezése szemmel látható legyen, mert az sokkal több szolgálatot tesz, mint bármely pontos, s ez okból hosszadalmas leírás.

A tanításnál is kitűnő szolgálatot van hivatva tenni a fotografia; például évek előtt az egyik magyarádi hegyoldaláról a másik domb oldalán levő szőlők igen szépen meglátszottak a fény-

* Fenti sorokat lapunk szerkesztőjéhez az Országos királyi chemia intézet igazgatója, Kosutány Tamás dr., műegyetemi tanár intézte. Tekintettel a levél közérdekű voltára, valamint azon körülményre, hogy e velős sorokhoz, melyekkel teljesen egyetértünk, sem hozzá tenni, belőlük elvenni valónk nincs, az igazgató úr utólagos jóváhagyásának reményében, levelét teljes terjedelmében kiadjuk. — A szerk.

Nyárfák.

Tary Lajos.

képen. De nem csak az, hanem megállapítható volt az is, melyik szőlő lett a peronospora ellen permetezve, mert ennek üde zöld lombjai térképhez hasonló pontossággal jelezték a tulajdonos birtokát, míg a ki nem permetezett, annak szőlője időelőtt elhullatta lombjait, s így a permetezés hasznosságát tetszésszerűen időben bárki előtt szemléltethetővé lehetett tenni.

Említsem meg még a fényképnek ellenőrző szerepét. Ha egy garmadát, asztagot, kőrakást, faraktárt lefényképeztem a fényképmásolatról hetek vagy hónapok múlva is meggyőződhetek arról, hogy azok érintetlen állapotban vannak-e, vagy pedig tolvajlás történt?

A kedvenc fogatot, a szép gyümölcsöt, különös virágot, lelőtt vadat fotografálva, annak emlékét tartósan megőrizzük.

De ki tudna mindent felsorolni, én csak egy pár eszmét akartam adni, mely hivatva van azt bebizonyítani, hogy a fotografia nem egyszerűen csak kellemes időtöltés, hanem más tekintetben is nagy jelentőséggel bír, úgy hogy a kamerának minden művelt embernél otthonosnak kellene lenni.

Egyben készséggel ígérem, hogy a mennyiben «Az Amatőr» céljait előmozdíthatom, s olyan képekkel rendelkezem, a melyek «Az Amatőr» szép illusztrációi mellett helyüket megállják, készséggel fogom azokat a tekintetes Szerkesztő úr rendelkezésére bocsátani.

Mozgó tárgyak fényképezése.

Irta: Kelen Béla dr.

III.

Pillanatzárainkról.

Amatőrjeink a pillanatzárra kevés súlyt fektetnek, a tökéletességet inkább a lencsében keresik. Pedig *a lencse jó tulajdonságait a selejtes pillanatzár lerontja*, nem engedi érvényre jutni.

A jó pillanatzár azonban magában nem elég; gyakorlat árán megszerzett ügyesség szükséges ahhoz, hogy kifogástalanul tudjuk alkalmazni. A szabadon, kézben tartott gép a kézzel együtt remeg, a zár elsütéséhez szükséges nyomás szinte megbillenti a gépet. A gép tehát a felvé-

tel alatt, habár csak kis mértékben is, de elmozdul. Ez az oka annak, hogy pillanatzárak mindig éleesebbek, ha a gép felvétel közben szilárd talajon nyugszik, mintha szabadon tartjuk kezünkben. Különösen áll ez a hosszabb pillanatzárak felvételeire és az igen könnyű gépekre. Rázós kocsirol pedig még a gyors pillanatzárak felvételei is alig sikerülnek.

Körülbelül $\frac{1}{25}$ másodperc azon alsó határ, a melyen túl már nagyon kell ügyelni a gép mozdulatlanul tartására. Helyesen teszünk, ha hátunkkal, vagy legalább fejünkkel, valami ingatlan tárgynak támaszkodunk s kritikus esetben még a lélegzetünket is vissza fojtjuk. Ily módon oly gyakorlatra tehetünk szert, hogy akár $\frac{1}{4}$ másodperces felvételt is biztosan eszközölhetünk szabadkézből.

Ideális pillanatzár az, amely rázódás nélkül működik, erős szerkezetű, biztos, nem szorúl gyakori javításra és az előírt sebességeket pontosan betartja.

Pillanatzáraink azonban, még a legjobbak is, az ideál mögött messze elmaradnak. A zárat rugó mozgatja, leggyakrabban nem órarugó, hanem selejtes spirálrugó. A rugó idővel meglazul, rozsdásodik, por lepi, melegben meghosszabbodik: mindmennyi ok, hogy a zár hovatovább mind lassabban működik. Ha a sebességváltoztatásban fék szerepel, az nemsokára megkopik. A zár nyújtotta rövid pillanatok ennek következtében idővel hosszabbodnak, a hosszúak pedig rövidülnek, kiváltképp a rosszabb anyagból készült olcsóbb zárokon. (Azokat a sebességi adatokat tehát, a miket a gyárosok záraikhoz mellékelnek, ne vegyük túlságosan komolyan, még a legjobb gyártmányoknál sem.)

Nézzük ezek után a különféle zárok sebességét s hatását.

A lemez előtt működő réses zárok (Schlitz) a legrövidebb felvételekre alkalmasak. A sebességváltoztatást főleg a rés tágítása és szűkítése eszközli, sokkal kevésbé hatásos erre a célra a rugófeszítés.

Követhajtó új Herkules.

Hanni Schwarz, Berlin.

A «Die Schönheit» c. folyóirat (Berlin) jogának fentartásával.

Estmagány.

Hanni Schwarz, Berlin.

A „Die Schönheit” c. folyóirat (Berlin) jogának fentartásával.

Ez okból tökéletlenek nagy mértékben azok a zárok, melyeknél a rés nem változtatható. Ez utóbbiak $\frac{1}{100}$ — $\frac{1}{150}$ másodpercnél rövidebb felvételeket alig engednek, a lassúbb felvételekre pedig épen a réses zárok természetüknél fogva kevésbé alkalmasak.

Feltétlen előnyük a lemez előtt működő réses zároknak, minden más zár felett, hogy a lencse fényerejét teljesen kihasználják, az objektív tehát a felvétel egész időtartama alatt, teljes egészében működik. A zárokhöz mellékelte sebességi táblázatok azonban a rugólazulás miatt igen megbízhatatlanok.

A spirálrugó hamar megtágul, kivált ha elmulasztjuk, használat után, a legkisebb feszültségre leszalasztani. Megtágult, porlepte zárokkal megesik, hogy kisebb rugófeszülés mellett egyenlőtlen sebességgel futnak, sőt a lemez közepén megállanak.* A sebességi táblázatokat pontatlanná teszi azon körülmény is, a mozgó tárgyra nézve rövidebb expozíciós időt eredményez a tárggyal egy irányban futó rés, mint az ellenkező irányú. (A homályos lemezen a tárgy képe ellentett irányban mozog.) Nagy sebességgel futó

* A megtágult rugót műszerész, vagy akár órás is könnyen megfeszítheti.

tárgyak képei eltorzulnak; automobil kerekek tojásalakúakká; a vízszintesen kinyújtott láb hosszabbá rajzolódik el. A tárgy képe t. i. a rés irányában megnyúlik. Ez a deformáció azonban ritkán éri el azt a fokot, hogy könnyen észlelhetővé váljék. A sebességek meghatározásánál meg kell elégednünk a következő osztályozással: *Igen gyors pillanat* ($\frac{1}{100}$ — $\frac{1}{1000}$ m. p., a legszűkebb rés* és legnagyobb rugófeszülés mellett) *gyors*-, ($\frac{1}{300}$ — $\frac{1}{500}$ m. p., erős rugófeszülés, $\frac{1}{2}$ —1 cm. rés), *közepes*-, ($\frac{1}{100}$ m. p.; erős rugófeszülés 2—3 cm. rés), *lassú* (krb. $\frac{1}{750}$ m. p.; erős feszülés 5 cm. rés), *igen lassú* ($\frac{1}{15}$ — $\frac{1}{25}$ m. p.; leggyengébb feszülés 8—5 cm. rés).

A réses zárok főleg az igen rövid felvételekhez alkalmasak, ugró száguldó alakokat más zárokkal közéről, elfogadható élesen fotografálni nem lehet. A lassúbb, $\frac{1}{50}$ m.p. körüli felvételek azonban bizonytalanok, az igen lassúak pedig kivihetetlenek.

A lencsék közt — a fényrekesz síkjában — működő zárok közül legtökéletesebbek a *sector*- (iris-) zárok. Nagy sebességgel nyílnak, az

* A rést $\frac{1}{4}$ cm.-en túl szűkíteni nem szabad, különben a résszélek apró egyenetlenségei következtében a zár lefutása irányában sávós lesz a lemez.

expozíció tartamára nyitva maradnak, hogy ismét nagy hirtelen becsukódjanak. A különféle gyártmányok közt (Goerz, compound, koilos stb.) hatás tekintetében nem sok különbség van. A lencse fényerejét, különösen kisebb sebességeknél, jól kihasználják, gyors pillanatoknál ellenben csak a fényerő fele, vagy még kevesebb jut érvényre. Legnagyobb sebességük többnyire kisebb, mint a mit gyártóik ígérnek, $\frac{1}{100}$ — $\frac{1}{150}$ m. p.-nél rövidebben nem igen exponálnak, a lassúbb pillanatok azonban, főleg ha a zár még nem kopott, meglehetősen pontosak. Közönséges használatra legajánlatosabbak.

Az egyéb szabályozható zárok közül, a sectorzárok után, a nálunk elterjedtek közt talán első helyen áll a *Linhof*-féle. Masszív szerkezetű, tartós, pontossága körülbelül olyan mint a sectorzároké, a lencse fényerejét azonban kevésbé jól használja ki, mert nyílása és zárulása több időt vesz igénybe, mint a sectorzároké, a mi a lemez kiexponálásának a rovására megy. Körülbelül hasonló mondhatunk a *Gaumont*-cég nálunk szintén elterjedt zárjairól.

A lencse fényerejének kihasználása tekintetében az utóbbiakkal megegyeznek a «Bausch & Lomb»-typus szerint készült, Unicum-, Victor-, Bob- és egyéb elnevezésű zárok. Olcsóbb áruk arányában azonban silányabb anyagból készültek, gyakran kiköppenve, hirtelen felmondják a szolgálatot, gyakori javításra szorúlnak, adataik pontatlanok. $\frac{1}{100}$ m. p. helyett rövid állás után alig adnak $\frac{1}{50}$ -et. Fékjük hamar megszűnik működni, lassú pillanataik sokkal rövidebbek, mint azt gyártóik ígérnek. Idővel pedig egyáltalán nem szabályozhatók, hanem bármely beigazításnál meglehetősen egyöntetűséggel $\frac{1}{25}$ — $\frac{1}{40}$ m. p.-et vágnak le. A ki velük dolgozik, ne mulassza el sebességük meghatározását, ha csak nem akar sokszor és keservesen csalódnai.

Azok a többnyire névtelenül forgalombákerülő zárok, melyek a sebességszabályozást meg nem engedik, közönséges utcajelenetekhez készültek, $\frac{1}{25}$ — $\frac{1}{50}$ m. p. alatt zárnak és főleg turisták számára, vagy dokumentumfelvételekre alkalmasak, művészi céloknak meg nem felelnek, gyakran még abban a hibában is szenvednek, hogy hirtelen megnyomáskor rövidebb expozíciót adnak, mint óvatos lassú elsütéskor.

Ezzel — azt hisszük — röviden tájékoztattuk olvasóinkat a pillanatzáraink sebességéről. Legalább azokat, — a kik nálunknál nem tájékozottabbak . . .

Az első szivar.

Mariay Ödön.

Kezdőknek.

— Sorozatos ismertetés. —

Írta: Gara Rezső dr.

IV. A mivel fényképezünk.

III.

Mint láttuk, a gömbi eltérés káros hatását kiküszöböli a fényrekesz használata, segít továbbá azon a bajon is, melyet a *kép boltozatosságának* neveznek, s a mely hibájára a lencséknek itt csak utalni akarunk, keletkezésének és a fényrekesz használata útján való mellőzésének okait figyelmen kívül hagyván. Csak utalunk arra, hogy míg a *gömbi eltérés* következménye annak, hogy a lencse nem felel meg lapunk 112. oldalán felemlített azon követelménynek, mely szerint csak a tengely közelében jussanak beléje fény sugarak, addig a *kép boltozatosságát* a fent említett helyen közölt másik követelmény ki nem elégítése okozza, t. i. a sugarak a lencse tengelyével 3° -nál nagyobb szögeket képeznek.

Egy másik hibája az egyszerű tájkép-objektívnek, hogy «*elrajzol*» (torzít). Az ilyen lencsével ha egy négyszöget fényképezünk, úgy e négyszög oldalai a másolaton vagy kidomborodtak, vagy behorpadtak, aszerint, hogy a fényrekesz a lencse előtt vagy mögött alkalmazva. E lencsehiba zavarólag csak épületek vagy vonalas rajzok reprodukciójánál hat, a tájak fényképezésénél, a

természetben, mely a geometrikusat, az egyenes vonalt sehol sem mutatja, szerepet nem játszik Természetes azonban, hogy mi amatőrök objektívünkkel néha, vagy gyakran, kiki az ízlése szerint, nem csak tájat, de monumetálist, építészeti is fényképezünk, s így objektívunktól megkivánjuk, hogy ne *torzítson!*

Az amatőrnek ezen követelését *lencsecombinációk* elégítik ki. Két egyenlő lencse között alkalmazzák a fényrekeszt, mely már most az első — a tárgyhoz közelebb eső — lencsére nézve *hátsó* fényrekeszt, míg a második lencsére nézve *előlső*, s míg az első lencsével a vonalak behorpadását, addig a másodikkal az ugyanannyival való kidomborodását okozza, s így a képen elrajzolásnak (torzításnak) nyoma nincs!

Az ilyen központi fényrekesztű kettős objektívek a *pantoskop*-ok, a *Steinheil-féle aplanátok* és a legtöbb használatos *anastigmát*. (*Astigmatizmus* a vonalak keresztezése; ez is *lencsehiba*, áll pedig abban, hogy a pontok a kép szélei felé megnyúltaknak és, hogy a vízszintes és függőleges vonalak közül a széleken vagy az előbbiek élesebbek, vagy utóbbiak; de eltérés az élességben van. A hibát az anastigmát kettős objektív és a fényrekeszt, ha nem is teljes mértékben bár, de kiküszöbölik.)

Aplanát-szerkezetek sok név alatt kerülnek forgalomba: *Aplanát*, *Euryskop*, *Lynkeioskop* stb. Nyílásuk $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{8}$. Más teljes nyílással tiszta képet adnak, nem torzítanak, tehát vonalas felvételre alkalmasak. *Látmezejök* 60° és az általok készített éles képmező átmérője egyenlő a gyújtávokkal, vagy ennek $\frac{1}{3}$ -ával, Épületek fényképezésére oly aplanátok használatosak, a melyek «*tágszög-aplanát*» elnevezés alatt kerülnek forgalomba. Ezeknek látmezeje 100° . Az ilyen objektívek természetesen csak azon lemeznagyságra nézve felelnek meg, a melyre szánták őket. Kisebb lemezen a tágszögöségök nem alkalmazható.

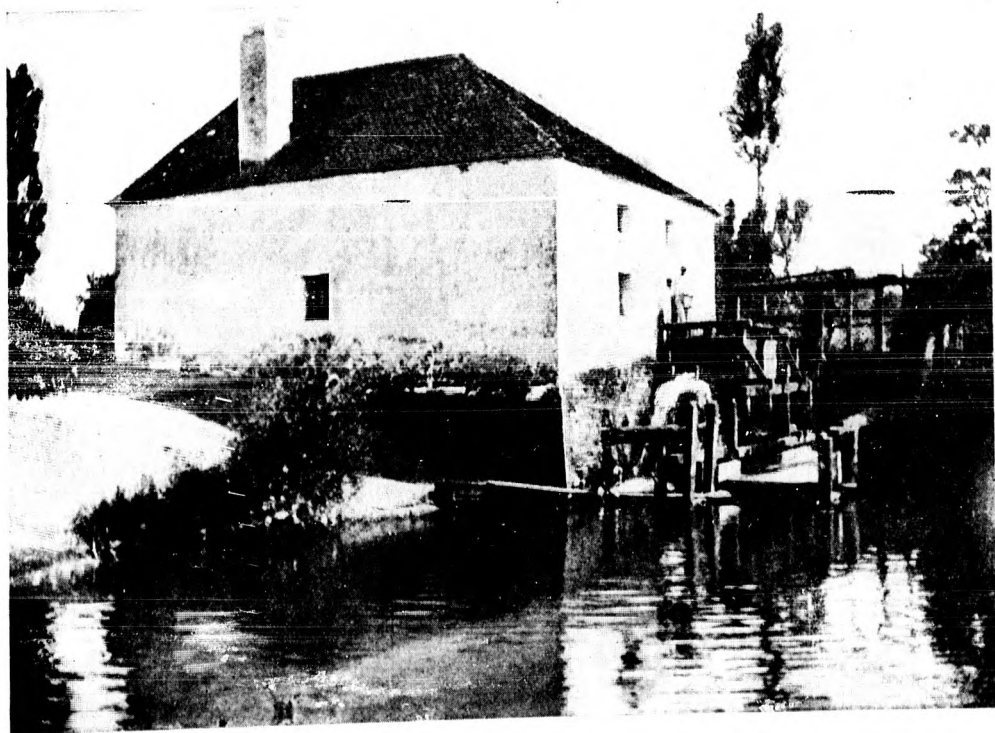

Az Amatőr kiállítása.

— Bejelentési felhívás. —

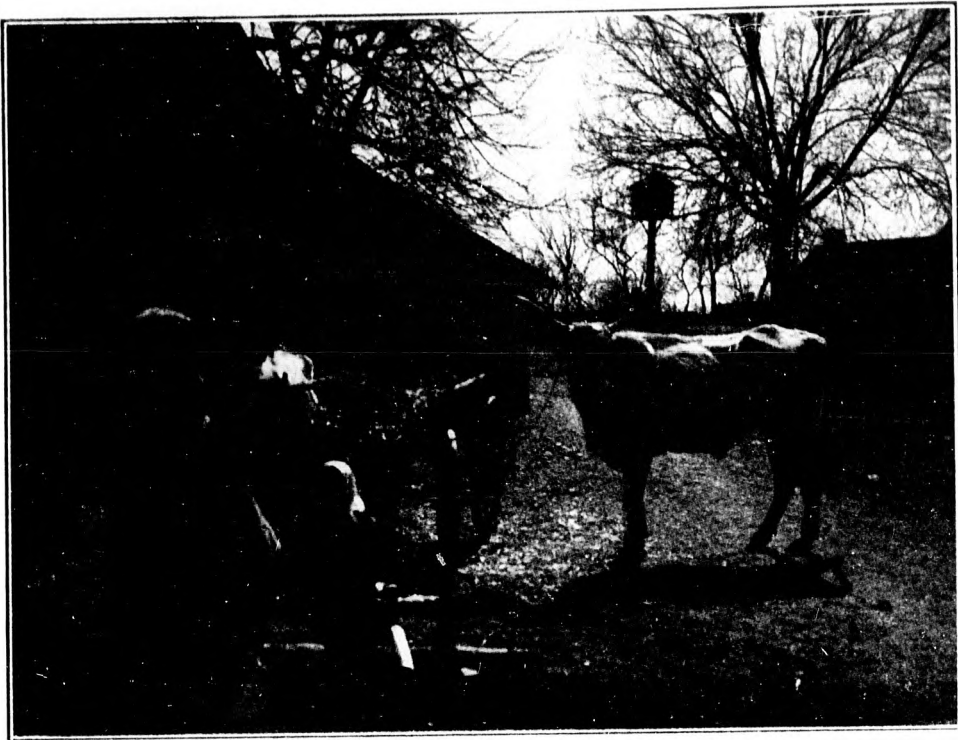
Ismételten jeleztük már lapunk hasábjain, hogy május hó végén vagy június első napjaiban kiállítást óhajtunk rendezni. E végből, még mielőtt a terv kivitelébe bocsájtkoznánk, tájékozódásra van szükségünk főleg abban az irányban, hogy vajjon *lesz-e elég és oly képanyag*, melynek kiállítása lapunk nivójának megfelel.

Hogy az első adat, tehát számításaink alapja kezünkben legyen, feltétlenül szükséges, hogy olvasóink közül azok, a kik elég erősnek érzik magukat arra, hogy a nyilvánosság elé lépjenek, kiállítandó képeik számát és méreteit — megközelítően — velünk lehetőleg *haladéktalanul* közöljék. Addig, míg a szükséges terület legalább hozzávetőleg nem számíthatjuk ki, a helyiség iránti lépéseket sem kezdhethük meg. Arra kérjük tehát olvasóinkat, hogy e nehéz munkánkban bennünket támogatni és képeiket bejelenteni sziveskedjenek.

Malom alatt.

Ossmann Adolf.

Ökör a malomudvaron.

Simkó János.

Képeinkről.

Írta: Kohlman Artúr dr.

Új név kerül lapunknak mai számával e rovatunkba. A Hanni Schwarz neve. A külföldön, főleg Németország művészvilága, műbarátjai és műkiadói előtt a kiváló nagy tehetségű fotoművész neve a legjobb hangzásúak közé tartozik. Egyik kiadója: Carl Wanselow, a Berlinben megjelenő «Die Schönheit» c. lapnak szerkesztője és tulajdonosa, gyakran egész köteteket illusztrál e művész készített képekkel. Régi vágyunk teljesült tehát most, mikor olvasóinkat e nagy tehetség alkotta kiváló képek színéjével végre megismertethetjük.

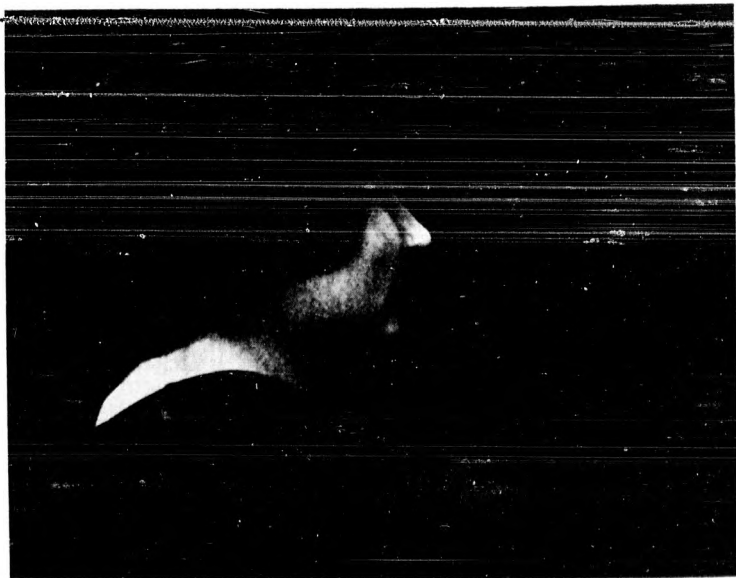
De a Hanni Schwarz kisasszony nevével egyúttal egy nálunk eddig alig, és jóformán titokban művelt új műfajt is mutatunk be, a melynek tiszta művészi tendenciát — reméljük, senki sem vonja már manap kétségbe. De ha volnának is oly álszemérmes elvi ellenszói, a kik e műfajban — mely az emberi test istenadta természetes szépségeinek a természet ölen való megnyilatkozásában nyilvánul, — általában bármi erkölcsrontót vagy szeméremszérmét találnának, azokat is meggyőzhetik a Hanni Schwarz képei az ellenkezőről. Mert tudniillik, hogy ha áll az, hogy «du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas» (a fenségest a nevetségestől csak egy lépés választja el), a művészi aktot csak egy hajszál választja el a pornografiától. Járatlan utak ezek még, — főként nálunk — keskeny az ösvény s meredek a szakadék. A legcsekélyebb félrelépés, botlás s a művészet eszményi magasságából, a pornografia sarába zuhanunk. Az ily aktstudiumokhoz finom lélek és ízlés, objectív, sőt szigorú ítélőképesség önmagával szemben is — főként pedig alapos művészeti tanulmányok szüksé-

gesek. Ezek a kellékei nagyjában az e fajta képeknek és ezek a tulajdonosai is — nagyjában a Hanni Schwarz képeinek, művészi tanulmányainak.

Műmellékletünk és három képünk dicséreti ezúttal a Hanni Schwarz nemes ízlését s igen nagy tudását. A műmelléklet, a liget berkeiben körtáncot járó, játszadozó három mezitelen gyermek, kiknek táncához a kecskebőrön ülve furulyázó fiú szolgáltatja a zenét, — oly bájos és pókháló-finomságú, subtilisan poetikus kompozíció, mely a renaissance és rokokó korszak amorett művészetére emlékeztet. Murillo bizonyára művészi alkotásnak mondaná ezt az ő zsánerjét, melynek művészi értékét a beállításon kívül, — a napnak a mezitelen testeken és a rét virágain való játéka s a napfoltok s átlátszó árnyékok képezte lágy átmenetek — az egésznek egységes és teljesen har-

monikus volta még fokozza. — *Estmagány* c. képe a végtelen tengerbe nyúló hatalmas sziklatömbön ülő gyermekleány finoman pozírozott aktjával, a nyugvó nap bányadt sugaraival, a tenger síma tükrével, a magány érzetét keltik fel bennünk, melyet a gyermek elmélázó tekintete, arckifejezése még csak fokoznak. *Követhajító új Herkulése* pedig a férfias erőnek, a magányában is alkotó vagy romboló «ösembernek» allegóriája.

Az akt kitűnő, a világítás lágy, a mi tekintve a férfi erős izomzatát, talán kissé túlságos is és az izmok megfeszülése, kissé nagyobb fényhatások mellett erőteljesebb lett volna, a mi a demonstrált nagy erő kifejtéssel járó izommunkát valószínűbbé tette volna. Kissé zavaróan hat a gyomor tájékát keresztező homályos szigetfolt is, mely — néze-

Tanulmány.

Kohlman Artúr dr.

Iphigenia.

Hanni Schwarz, Berlin.

A «Die Schönheit» c. folyóirat (Berlin) jogának fentartásával.

tünk szerint — a kép egységesen nagy hatását kissé gyengíti.

Iphigenia c. képe az antik egyszerűségében művészi öltözetű s a messze tengerre tekintő — felénk háttal ülő női alakjával ugyancsak a kompozíció, beállítás és felvétel művészi kellékeire tanít.

Hisszük tehát és reméljük, hogy e képek olvasóinknak a gyönyörködésen kívül tanulságosak is lesznek és egyúttal a figurális és művészi aktfényképezés kultiválására ösztönzőek is.

De a Hanni Schwarz képei mellett is külön említést és elismerést érdemel *Mariay* Ödön «Az első szivar» című képe művészi beállítású, — mondhatnók széles kezelésű — jól világított, igazán jóízű zsánerképéért, mely — a múlt és előző számokban megjelenteket egybevetve — haladást és egyúttal e műfaj kultiválására hivatottnak mutatja az eddig még kissé tapogatózott fiatal művészt.

Simkó János «Olasz falusi udvarház»-a és «Ökör a malomudvaron» c. képe és a husvétii számunkban megjelent képei is a művész keze-munkáját dicsérik. És bár már a legkülönbébb műfajokat műveli, erősnek mondható valamennyiben. Még úti képei sem — úti képek, hanem a művész tanulmányai. S ez sokat jelent.

Tary Lajos «Nyárfái» az ébredező természetnek, a fakadozó életnek aktuális, de egyúttal művészi képe. A beállítás jó, de a két pózoló s gépbe bámuló asszonyt miért hogy nem tudta foglalkoztatni? Mert az ily csekélységek is fontosak ám a kép művészi hatására.

Ily előkelő művésztársaságban pedig *Dely* István «Árvíz», *Ossmann* Adolf «Malom alatt» és *Kohlman* Artúr «Tanulmány» c. képeikkel nagy kitűntetésnek vehetik, ha őket a «*jelenvoltak*» között soroljuk is csak fel.

A berlini nemzetközi fényképkiállítás.

— Saját tudósítónktól. —

Berlin, 1905. április hó.

II.

Megállottam tehát végre a terem egyik sarkában azzal az eltökélt szándékkal, hogy ha már nem sikerült a sorrend betartása, legalább jegyzeteimbe kerüljön be valami a rendnek nevezett szerből. Nem tartom be tehát azt az ugráló módszert, melyet a rendezőség jóvoltából a többi látogatókkal együtt követni kénytelen voltam, hanem már az előzőekben elmondván általános benyomásaimat röviden a kiállítás anyagával óhajtom az olvasókat megismertetni. Mint újabban minden művészi fényképkiállításban, főként nagyobb nemzetközi kiállításokon. — úgy itt is. — a gumminyomás technikája dominált. És pedig úgy a Höcheimer, mint a többnyomású eljárás. De láttunk igen sok pigment nyomatot, míg a Van Bosch, Lainer-féle gobelin, N. P. G. negatív-, platin, vagy más, legkülönbözőbb fajta papirosokon készült képek külön-külön számbelileg alig konkuráltak a gumminyomással. A fényes sötét fénytelen síma celloidin papiron készült képek teljesen mellőzvék a kiállításról. A mi elvégre nagyon természetes is. Ez utóbbi papirosok alkalmasak arra, hogy lemezeinkről gyorsan s kevés fáradsággal másolatot nyerjünk, de teljesen alkalmatlanok művészi hatás elérésére. — A képek tárgyát tekintve, kellemesen hatott reánk, hogy a tájképeknek a többi műfaj rovására való túltengése a kiállítás hibájául fel nem róható. Az eddig látott kiállítások közül talán még egyen sem voltak a figurális műfajok, u. m. arckép, csoportok, életképek és architektikus és csendélet képek oly nagy számban láthatók, mint itt, a mi az óriási terem egyhangúságát csekély mértékben enyhítette.

Miként már jeleztük, a kiállítás, — dacára egy egész sereg kiváló, sőt nagyszabású munkának — általános nivója tekintetében alul maradt az utóbbi évek nagy nemzetközi tárlatainak nivóján. Az elsőrangú művész mellett ott láttunk egy-egy «jó amatorképet» is. De sőt néhány nem jót is — névbecsülésből. Sok ultra-modern, érthetetlen s misztikusan semmitmondó «nagyképüsködést» is. Pedig mi magunk is a «moderneknak» közé tartozunk s néha-néha talán egy kis túlzásba is esünk, de «ez az» eltévelyedés a művészet berkeiben még előttünk is szokatlan vaiami. És nem tehetünk róla, mégis becsüljük a zsűrinek éppen ezeket a képeket. — a legújabb irányét — befogadó határozatát, mert a fényképezés művészetének mai állapotáról, az összes irányokról, tehát a legújabbakról is beszámol. Ily kép pl.: *Coburn* Alvin Langdon, new-yorki művésznak *Wiers Close*, *Edinburgh* című képe. Zöldes fényű lámpa által gyengén megvilágított bolthajtást — az alatta honolt sötétlen sejtelmes árnyékokkal — tárta szemünk elé. A tiszta impressionismus a fényképezésben. A hangulat kedvéért az egész kép teljesen homályosan beállított. De homályos a tárgya is, a mely sehogy sem az, és homályos a kifejezés módja is.

S ha már az amerikaiknál vagyunk éppen, időzzünk kissé tovább képeiknél, melyek a foto-művészetnek elsőrangú termékei. Kiváltképen az arcképezésben és általában figurális tanulmányaikban az amerikaiak vezetnek, s mondhatnók utólérhetetienek. De nagy sikerrel kultiválják az utcai jelenetek, állattanulmányok és zsánerképek műfajait is, míg a tájképpel keveset foglalkoznak. Az «ember» érdekli, vonzza és ihleti meg az amerikai művészeket, hasonlóan a franciákhoz. Csakhogy a francia művész jóformán kizárólag a fiatal nőben rejlő báj kifejezésére törekszik s egész művészetükben az a finom, subtilis báj és erotikus poézis nyilvánul, mely éppen a fiatal nőt jellemzi és teszi oly végtelenül vonzó «tárgy»-gyá a képzőművészetek birodalmában. Az amerikai művészet ellenben általánosabb, erőteljesebb, markánsabb «egyénibb» a franciákénál. Figurális képeik sem a nemhez, sem a korhoz nem kötöttek s így sokkal szélesebb a körük. Sajátos jellemzésük határozottabb és a franciák által teljesen elhanyagolt férfiarcképekben nyilvánul legjobban. És ebben az első helyet foglalják el a világ összes arcképezőivel szemben. Vagy nem a jellemzés mesterművei-e a *Steichen* Eduard J.-nek a new-yorki mesternek világhírű «*Rodin*»-ja? Az estszürkület határán műtermében háttal a világosságnak ülő «nagy» mester — *Rodin* — jobbra tőle a modellje és vele szemben erősen megvilágítva a keletkező szobor. A halhatatlan *Rodin*-t csaknem teljesen sötét árnyék fűdi, de nemes profilja, gyönyörű feje élénken és határozottan válik le a modell márványszobrának fehérségén, melyet a legszebb félárnyékok technikailag is kiválóvá tesznek. S a koncepció, beállítás és világításhoz teljesen méltó a kép kivitele, a mely a gumminyomat technikájának is remeke. És itt látjuk sorra a legmesteribb férfi arcképeket, melyek egyúttal az egész föld kerekéségén ismert férfiakat ábrázolnak. *Watts Lake*, *George*, *Maeterlink* a híres színműrő, *Strauss* Richárd dr. a keringőkirály, *Chartran* Theobald, *Lenbach* mesternek gondolkodó, elmélázó és *Rodin*-nak «*Le penseur*» c. képe a férfigaléria. Megjegyezzük, hogy *Strausz*, *Maeterlink*, *Rodin* és *Lenbach* arcképei oly műalkotások, melyek a legmerészebb képzeletet is túlszárnyalják. Pl. *Lenbach* képe. A mester térdigérő alakja az egyenlőtlenül sötét háttérből érdekesen emelkedik ki. Paletta az

Tavaszi árvíz.

Dely István.

egyik kezében, ecset a másikban. Ezt lógatja. A felső teste kissé előre dül, a feje kissé a mellére hajlik. A szemekben, az arc kifejezésében a mély gondolkodás, a szellemi és lelki reflexiók behatása olvasható. A kép általában olyan, a milyennek Lenbach magát festeni szeretete és olyan (s most kérem ne méltóztassanak engem kinevetni, igen olyan), *mintha — Lenbach maga festette volna egy tonusban.* — Kitünő női aktjai a tiszta művészinak, a mezítelen női testnek művészi kezelése és még ebben is erőteljes jellemzés a főérdemei a Steichen mester e nagyszerű gumminyomatainak. «A kis kerek tükör», «A kis modell», a legművészebb s a mellett a legdecensebb női aktok, melyeket valaha láttunk. A kis modell c.-nek tárgya egy, a sötét éjszakába a műterem erkélyéről kibámuló modell. A modell és macska c. képe a cirromossal játszó, bomlott hajú, mezítelen nőt ábrázol abban a helyzetben, mikor a cicával játszadozva térdel és a cicára borulva azt csókjaival halmozza el. A nő arcából alig látszik valami. Előre hulló hosszú haja csaknem elfödi azt, valamint a cicát is, melynek a feje s a két első lába látszik. «Téli holdvilág» a mester egyedüli tájképpróbálgatása. Van azonban a mesternek egy képe, mely «A nagy rézüst» címmel szerepel a tárlaton. Ebben konyhát mutat be a művész magas bóbítás szakácsnővel. A kép jórészt a legrészletesebben látható konyhaeszközök, tálak, tányérok, poharak, csuprok, fazekak főzőkanalak, kések s — a takaréktűzhelyen pompázó nagy rézüst foglalják el. Hogy őszinték legyünk, ez a kép sehogyan sem nyerte meg tetszésünket és nem is méltó a «nagy mester»-hez.

De ha a Steichen mester műremekein — azok futólagos ismertetése nélkül — való átsiklására nem vitt reá bennünket a lelkiismeret, hasonló okból szívesen teszünk eleget abbéli kötelességünknek is, hogy Käsebier Gertrudnak, Amerika a legnagyobb foto-művésznőjének nagyszerű képeiről legalább néhány szóval megemlékezzünk. Steichen mellett Käsebier asszony ugyancsak megállja a helyét. Művészete az amerikaiak sajátos erőteljes zamata mellett, helyenként a franciák subtilitása felé hajlik. Az arcképek és figurális témák képezik Käsebier asszonynak is reszortját. A «nővérek», «A családi örökség», «White asszony és gyermekei», «Mákvirág» «A Rómába vezető úton», «Víg napok» és főleg «A képes könyv» legsikerültebb alkotásai. Ez utóbbi az anyai szeretet és az abból fakadó boldogságnak legszebb allegóriája. A kép egész terjedelmében kissé lankás rét húzódik végig, a kép felső szélén keskeny csíkban az égboltozat látszik. A kép egyik sarkában, jobb kezünk irányában, terebélyes fa (törzs és korona egy része). A fa alatt bájos ifjú nő, az anya pihen a játszadozó gyermekével. Előttük képes könyv, melyben lapoznak. A gyermek tágra nyitott szemei, az anya gyöngéd szeretettel gyermekét simogató tekintete, a miliót képező rét a terebélyes fával, az anya finom alakja, melyre az egyszerű, de szép pongyola szép redőkben omlik, a nőiességnek, az anyaságnak végtelenül finom kompozíciójává teszi e képet. «Happy days» (víg napok) c. képe erdei tisztáson, vígan falatozó kirándulótársaságot mutat be azzal a kedves közvetlenséggel, mely éppen az ily kirándulások fő vonzó erejét képezi, «Mákvirág» c. képe a búzaföldön kalászkok között mákvirágot szakasztó társaságot ábrázol. Gyermekek s valami reájuk ügyelő (?) vászonceléd, kinek azonban másutt jár az esze, a mit a nagytehetségű művésznő úgy látszik azzal akart minden emberfiának érthetővé tenni, hogy egyszerűen levágta a fejét. Nem tudjuk, hogy Amerikában, a csodák hazájában mint tetszenek a fejnélküli asszonyok, de annyit nyugodtan mernék állítani, hogy nálunk nem sok hiva lesz (ha netán az ősszel hozzánk kerülne) e képnek, ellenben egész sereg rossz szójáték forrásává válnék. Hasonlóképpen gyengének és érthetetlennek tartjuk a «The Crystal» c. képet is, mely

óriási üveggömböt kezében tartó hosszúhajú ifjút ábrázol. Őszintén megvalljuk, hogy e kép nekünk magas volt! Azonban ez 1—2 gyengébb kép vajjon leronthatja-e azt a nimbuszt, a mely Käsebier Gertrud asszony figurális-kompozicionális művészetét joggal övezi?! . . . E két hatalmas zseni (Steichen és Käsebier Gertrud) mellett a «harmadik»-nak rangjáért többen versenyeznek, a nélkül azonban, hogy egyenrangú fél lehetnének a trifoliumban. Ezek között első helyen Stieglitz Alfréd: «Horses» és «Reflections Night»; White Clarence: «The orchard» és Keiley Joe: «Garden of dreams» (Álmok kertje) «Bacchante», «The averted head» (a fordított kalap) c. képeikkel. Tanulmány hússzínben és még néhány képével sorolandók fel.

(Úgy Steichen, mint Käsebier és Keiley és versenytársai, megannyian a sokat ócsárolt amerikai foto-secesszió hivei és tagjai. Emlékeztetjük olvasóinkat lapunk 2-ik számában megjelent az amerikai foto-secessziót ismertető és védelmező cikkünkre. S ma azok a legnagyobb irigyeik, a kik annak idején legjobban leszólták s most akarva-akaratlanul is dicsérni kénytelenek e kiváló secesszionistákat.

Kohlman Ar:úr dr.

Fényképezési eljárások.

Írás fényes celloidin levelezőlapokra. Gyakran tapasztalhatták már olvasóink, hogy mily nehéz a fényes celloidin levelezőlapokra való írás. Ha tentával írunk, menten széjjel folyik. Ha írónnal, akárcsak az ókoriak viasztábláján, legfeljebb a kemény írón vájta mélyedések láthatók. Ezen bizony már sokan és sokat bosszankodtunk. Pedig, ha tudnák, mily egyszerű és biztos kis fogással kell csak élnünk, hogy e felett bosszankodnunk többet soh'se kelljen! . . . Ime: a már kimásolt, színezett, fűrésztött és száraz, egyszóval kész levelezőlap üres részét, melyre írni óhajtunk, homoktartalmú törlőgummival (radier) kissé ledörzsöljük. Ez által a síma felület kissé érdesebb, a fény tompább lesz és a bármily írónnal reávetett sorok kitünően láthatók lesznek.

Negatív papiros átlátszóvá tétele. A papir-negativnak sajátága, hogy a fényt kevésbé engedi át s a papirosnak szövete különösen síma felületű papírra másolva, — keresztülmásolódik. A Photography 1905. évi 287. sz. füzetben olvassuk, hogy sokan egybehangzólag a következőt ajánlják ennek kikerülése végett: Vegyünk és oldjunk 1 rész kanadabalzsamot 5 rész terpentinszeszben. Ez oldatot kenjük egyenletesen a negatív papiros oldalára. Ezzel a papir-negativet átlátszóvá tettük és a papirosnak, szemcsés voltát is megszüntettük. E transzparáló szert legjobb akként állítani össze, hogy a kanadabalzsamot szélesnyakú palackba tesszük s azután hozzáöntjük a terpentinszeszt, végül pedig meleg helyre állítjuk. Esetleges rázással az oldási folyamat gyorsítható. Természetes, hogy e szer már csak a papir-negativ teljes megszáradása után alkalmazható. Könnyű és biztos a jó eredmény, ha a papirnegativet emulziós oldalával lefelé megfelelően nagy tábla tesszük és a papiroldalra, egyszerre éppúgy leöntjük eldatunkkal, mint a lemezt szokás előhívóval. 1—2 percig benne hagyjuk, azután kivéve le hagyjuk a tábla csepegtetni, majd facsiptetőkkel száradásra felakasztjuk. Száradás után ez eljárást addig folytatjuk, míg a negatív papir teljesen átlátszóvá lesz. Az egész eljárás száraz és meleg helyiségben eszközözlendő. A maradék oldat határtalanul tartós.

Kétszínű pigmentpapiros. A szokásos egyszínű pigmentpapirosok mellett az eljárás gyakorlati életbelépése óta kettős (tónusu) festékréteggel ellátott pigmentpapirosokat is állítottak elő. Ezeknél a két színt többnyire akként

kombinálták, hogy azok egymással összhangzásban voltak. Így pl. feketét és szépiát hoztak egymással kapcsolatba. De gyakran akármilyen nem éppen harmonikus két szín pl. barna és kék került egymással össze. A legutóbbi időben ismét nagy érdeklődéssel fordulnak a két tónusu pigmentpapírok felé. A berlini Dr. Adolf Heseke & Co. cég a következő színösszetételeket hozza most forgalomba: mélyfeketét — melegfeketével, feketésbarnát — világosbarnával, sötétbarnát — fényképbarna tónussal, feketéskéket — világoskékekkel, sötétzöldet — világoszölddel, világosbarnát — zölddel, zöldet — kékekkel és sötétvöröset — téglavörössel (rötél). E kettős színű pigmentpapírokra másolt képek igen gyakran felette érdekes és hangulatos színhatású képeket eredményeznek.

Egyenletes festékfelület gummipapíroson.

Gyakran kellemetlen balsikert okoz a gumminyomásnál a festék egyenlőtlen eloszlása a papíron. Ennek kiküszöbölése végett *Laidlaw Murdoch* (Photographie 1905-iki évf. 295 old.) a következő gépies eljárást ajánlja, ami által teljesen egyenletes felületet nyerünk úgy a legdurvább, mint a legsímabb papírosra. Szerinte egyúttal a legnagyobb mélység az árnyékban és az árnyalatokban érhető el ez eljárással úgy, hogy többszörös nyomás úgyszólván feleslegessé válik. E végből alkalmas papírost arab gummi és kettedchromsavas-káli oldatának keverékével átkenünk, azután a szokásos módon finom ecsettel szétkenjük rajta a réteget. A festékanyagot csak ezután visszük reá a papírra. Történik pedig ez akként, hogy a festéket, melynek igen finom poralakban kell lennie, egy nagy bádogdobozban kell tartani. A dobozt erősen felrázván, a még kissé nedves gummipapírost bele tesszük és mintegy öt percig benne hagyjuk. Ha most a papírost kivesszük, a festékréteg finoman lepi el és még csak egy kevésbé szárítandó. (Hasonló módon készülnek a fotogravürök céljaira szolgáló rézlapok is az úgynevezett por- vagy aquaténtával.)

Pigmentpapíros érzékenyítése. A pigmentképek előállításánál nagy szerepet játszik a pigmentpapíros érzékenyítése. Különösen fontos az akkor, midőn arról van szó, hogy az egyszínű képet háromszínyomású másolatok kivételére készítsük elő. E célra L. Vidal az alábbi módszer alkalmazását ajánlja: A pigmentpapírost elsősorban tiszta vízbe áztatjuk és addig hagyjuk benne, míg az egyenesen kifekszik. Ezután selyempapírossal leitatjuk és tükörüveglapra szorítjuk, a hol is száradni engedjük. A papírost ilyen módon nagyobb mennyiségben is előre készíthetjük el magunknak. Körülbelül egynegyed órával felhasználása előtt történik csak a tulajdonképeni érzékenyítés, a meny nyiben a következő, jónak mondott fürdőbe helyezzük papírunkat.

24 gr. ammoniumbichromat	
4 « szóda	3 rész
400 « víz	
64 rész methylalkohol	64 «

Ezt az oldatot ecsettel visszük a papírosra és pedig akként, hogy egyszer a papír hosszában, máskor pedig széltében kenjük át a papírost. Az érzékenyített papírost ismét üveglapon szárítjuk. Körülbelül $\frac{1}{4}$ óra múltán a pigmentpapír másolásra kész. A fenti ammoniumbichromat-oldat tartós, ellenben az alkohollal való keverés után már két nap múltán hasznavehetetlen.

Fekete tükör. Számos — sőt mondhatnók az összes természet utáni — felvételeknél kitűnő szolgálatokat tesz az a végtelenül egyszerű kis segéd eszköz, melyet különben a festők már évek óta használnak. S ez: egy kis fekete tükör. Ezt akként állíthatjuk elő, hogy egy 9×12 cm. nagy-

ságú üveglapot fekete spirituszlakkal leöntünk. Ha a réteg egyszeri leöntés után még vékony, a lakkot az első réteg megszáradása után újra reá kell öntenünk. Teljes száradás után a lakkréteg megóvása végett fődjük be azt ugyanakkora kartonlappal s a két lap (üveg és karton) széleit keskeny fekete papíroscsíkokkal ragaszszuk össze. Az ilyen képen előállított tükörben személyek, állatok, tájak egészen sajátos képet adnak. Ugyanis a színek csaknem teljesen hiányzanak e tükörképekből, ellenben a fény és árnyék minden fokozata oly kitűnően látható meg benne, hogy minden egyes fényhatás — még a leggyengébb is élénken tűnik fel. E tükör segítségével személyfelvételeknél legott megállapítható, hol mérséklendő a fény s hol derítendő fel a túlságos árnyék. A tájképeknél pedig azért nagyfontosságú e kis műszer, mert a tájképet a színek pompája nélkül, vagyis úgy mutatja be, a mint azt az eszközölt felvétel után a kész képen tényleg kapjuk. Minthogy pedig a színek, a színpompa gyakran csal és elkápráztatja az amatőrök szemét, és más a hangulat akkor, midőn a színek pompája, nuanceai, a fényhatásokkal párosulnak s más, mikor csupán a fényhatások — világosság és árnyék — állanak egymással szemben: ezért éppen az utólagos csalódásoktól óv meg bennünket e kis fekete tükör. Ha ebbe belenézünk sok oly dolgot nem veszünk majd fel, a mit különben lemezünkre azonnal megörökíteni ugyancsak sietnénk. S ekkor e sötét tükörnek köszönhetjük majd, hogy arcunk későbbi — a csalódás és bosszankodás okozta — elborulásától megóvott bennünket.

Egy régi erősítő. Különböző folyóiratok hasábjain hihetetlen egyöntetűséggel jelenik meg mostanában egy *új-fajta* erősítő recipéje. Pedig ez újnak mondott erősítő egyáltalán nem tekinthető újnak, mert hiszen Eder tanár már évekkel ezelőtt közölte azt a Handbuch der Photographie c. művének III. kötet 561., 562. lapján. Arról van ugyanis szó, hogy a lemez a következő oldatban halványítandó:

2 gr.	kaliumbichromat
100 «	víz
1 kcm.	sósav.

Ezután a lemez jól kimosandó s miután rövid ideig a fény hatásának kitettük, valamely előhívó oldattal feketítendő. Eder különben azt a vegyi hatást, melyet az ily módon erősített lemezre gyakorolunk, — ekként magyarázza: Ha a megfehérített lemezt teljesen keresztül hívjuk, akkor az ellentétek a képben emelkedni fognak, mert a chlorezüstből redukált fémzüst többnyire barnás és ezért jobban fődő lesz, mint a szürkésfekete normális lemez volt,

Könyvekről.

Rovatvezető: G. R. dr.

Hanneke, Paul. *Die Herstellung von Diapositiven zu Projektionszwecken (Laternbildern) Fenstertransparenten und Stereokopen.* Schmidt G. kiadása, Berlin, 1904.

A diapositiv-módszer e monografiája tartalmazza a diapositivek készítésének módját a kereskedés tárgyát képező diapositiv (chlor-brómezüst) lemezekre, brómezüst-, kollodium-, albumin- és tiszta chlorezüst-lemezekre. Ezenkívül a szerző még a pigment-eljárás útján nyert diapositivekkel, valamint az üvegpositivek festésével és színezésével (colorozásával) is foglalkozik. A kis kötet, mely a *Photographische Bibliothek* 20-ik kötete, ezeken kívül még számos kipróbált jó előírást és utasítást ad. Azoknak, kik a szép diapositiv eljárással behatóan kívánnak foglalkozni, e használható kézikönyvet nyugodtan ajánljuk. A 128 oldalas kötet ára 2.50 márka.

Hazai krónika.

A «Bács-Bodrog Vármegyei Műkedvelő Fényképezési Kiállítás Zomborban». A bácsországi kiállítás rendezőse a következő értesítést küldötte be szerkesztőségünknek: «Tisztelettel értesítjük, hogy bejelentőlapját, ha még eddig be nem küldte volna, f. hó 30-ig elfogadjuk. A kiállítandó képeket minden kiállító (akár a kép hátán, akár külön lapon jelzett) pontos címének és kidolgozási módjának jelzésével együtt a titkár címére (*Krump Vilmos*, tanár, Zombor), a térdíjakat pedig a pénztáros címére (*Baumann Nándor*, a Zombori Takarékpénztár pénztárosa, Zombor) május hó 10-ig szíveskedjék beküldeni. A szállítási költségek ide és vissza, tekintettel a jótékony célra, a kiállítót terhelik. Kiállítási tárgymutatót minden egyes kiállítónak küldünk. A kiállítás 1905. évi május hó 18-án, a Schweidel-szobor leleplezésének napján, nyílik meg és 8, esetleg 10 napig marad nyitva. A kiállítás bezárása után a képeket gondosan becsomagolva küldjük vissza, ugyanakkor küldjük a bíráló-bizottság által odaítélt díjakat is. A kiállítás helye a városház nagyterme. Minthogy a kiállítás a Schweidel-szobor leleplezésével kapcsolatosan nyílik meg, itt közöljük az ünnepély tárgysorozatát: Május hó 18-án: I. Délelőtt 9 órakor a Schweidel-szobor leleplezése a vármegyeház előtti téren. II. Déli 12 órakor a fényképezési kiállítás ünnepélyes megnyitása a városház nagytermében. 1. A rendező-bizottság elnökének üdvözlő beszéde. 2. A védnök megnyitja a kiállítást. 3. A titkár bemutatja a vendégeknek a kiállítást. III. Délután $\frac{1}{2}$ órakor díszbéd. Teríték ára 4 korona. Amennyiben valaki a megnyitáson és a díszbédén résztvenni óhajt, szíveskedjék ezen szándékát a titkárral május hó 10-ig közölni, hogy az elszállásolásról idejében gondoskodhassunk. Zombor, 1905. évi április hó 15-én. *Latinovits Pál* s. k., Bács-Bodrog vármegye és Zombor szabad királyi város főispánja, a kiállítás védnöke. *Fernbach Károly* s. k., országgyűlési képviselő, a rendező-bizottság elnöke. *Krump Vilmos* s. k., felső kereskedelmi iskolai tanár, a rendező-bizottság titkára.» Ez értesítés közzétételének kapcsán annak a reménynek adunk kifejezést, hogy a kiállítás megnyitásán a hazai amatőrök jelentékeny számban fognak megjelenni, hogy annak ünnepélyes voltát emelni segítsenek.

A budapesti Photo-Club nemzetközi kiállítása. Miként illetékes helyről értesülünk, a budapesti Photo-Club őszi nemzetközi kiállítását *József Ágost kir. herceg* ő fensége fogja megnyitni. Ugyanis *Esterházy Mihály gróf*, a Photo-Club lelkes és áldozatkész elnöke, külön kihallgatáson volt *József Ágost kir. hercegnél* s kihallgatás eredménye: hogy *Ő fensége az őszi nemzetközi kiállításnak védnökségét elfogadta.* Örömmel adjuk közzé e rövidke kis hírt, melynek jelentősége annál nagyobb, mert, hiszen *József Ágost kir. hercegről olvasóink már tudják, hogy mily kiváló amatőr és pedig a képekből, melyek úgancsok karácsonyi számában megjelentek, közkinccsé lettek immár.* Így tenát a megnyitás ünnepélyességének és impozáns előkelőségének emelésére a fenséges művész-amatőr predestinálva van. Legyen szabad azonban remélnünk, hogy a Photo-Club kiállításán nemcsak a magyar kir. herceg fenséges személyét, hanem egyúttal művészi képeit is köszönhetni alkalmunk leszzen.

Külföldi krónika.

A bécsi Photo-Club kiállítása.

— Saját tudósítónktól. —

Wien, 1905 április hó.

Mult hó 15-én megnyílt a bécsi Photo-Club nemzetközi kiállítása, mely most Bécs városának művészi szeszációját képezi. E kiállítás már a *hetedik* azon történetben, mely a bécsi Photo-Club kiállításait tárgyalja. A kiállítás útmutatója nem kevesebb, mint 877 tárgyat mutat ki, — melyekből leszámítva pusztán a kiállítás diszitására szolgáló szobrokat, még mindig marad 861 kép, — melyek a művészi és tudományos fényképezés mai fejlődési fokát hivatottak dokumentálni. Igaz, hogy e képek közül sok fel sincs akasztva, hanem egy halmazban fekszik. Mint utólag értesültünk, ennek oka a heiyiségnek szük voltában keresendő. A képek másik fele később kerül sorra, mikor a falon mostan láthatók majd lekerülnek onnan. Az óriási képhalmazra való tekintettel mi sem természetesebb, mint hogy ezúttal még nem megyünk bele annak részletes ismertetésébe, hanem csupán általános benyomásaink visszaadására szorítózunk. A bécsi Photo-Clubnak e kiállítása — mint már előbb is jeleztük — nemzetközi, és rövid időköz választja el az alig bezárult bécsi Camera-Club ily kiállításától. Mindazáltal nem teszi reánk a megismétlés hatását, mert míg a bécsi Camera-Clubnak kiállítása kissé egyoldalú és monoton volt, addig ez a kiállítás sokkal több változatosságot, élénkséget mutat fel s ez által a látogatóra, főleg pedig a nagyközönségre nézve sokkal érdekesebb és vonzóbb. Bár a kiállítás kitünő alkotásai ugyanazon művészek alkotása, a kiktől a Camera-Club bezárult kiállításának «clou»-iszármaznak, mégis mást látunk itt, mint ott. Mert nem vették át egyszerűen ugyanazokat a képeket — miként a berlini kiállítás tette (A szerk.), — mert a rendezőség csak azon volt, hogy «újat» nyújtson. Így pl. *Demachy*-tól, egyik legkiválóbb francia mestertől egész sereg oly képet látunk, melyek a Mietke-féle helyiségekben nem lógtak a falon, vagy pl. *Steichen*-nek, a világhírű amerikai mesternek számos egészen új alkotását. Sajátságos, hogy e kiállításon Németország sokkal jobban van képviselve, mint a Camera-Club kiállításán volt, de sőt a berlini nemzetközi kiállításon van. Sajnálattal nélkülözzük azonban ezúttal e kiállításon a francia őrnagynak, *C. Puyo*-nak bájosan subtilis képeit. *Demachy* azonban igyekszik bőven kárpótolni bennünket. 27 gummi nyomatú képből álló kollektiv kiállítása egyszerűen elragadó. És már egymagában az ő kis külön kiállítása miatt is érdemes egyszer e kiállításba felmenni, míg a többi része a kiállításnak ismét újabb látogatásra érdemes. De elhallgatnók a valót s vétenénk az objektív kritika legelemibb szabályai ellen, ha nem vallanók be, hogy bizony a szigorú, sőt sok esetben túlszigorú zsüri dacára egész sora lóg itt az oly képeknek, melyek ebbe a szép és kiváló miliőbe egyáltalán nem valók. És ezek között — bár nem akarunk senkit sem megbántani — egy egész sereg izléstelen, banális, sőt egyes, — a művészet szempontjából tekintve — egyenesen nevetséges képek is vannak. És mikor ezt kiemeljük, kijelentésünk nem az egyes kiállítók, hanem a zsüri ellen irányul. Utóvégre is saját gyermekével, alkotásával szemben többé-kevésbé mindenki elfogult. De hát a zsüri, a mindenható és szigorú bíró: a zsüri? Hol volt ez, mikor e képek e szép falakra kerültek? És még a banalításokat is beveszi az ember valahogy, ha szerény formában lépnek fel. Vagyis nem is akar «műrekek» lenni. De minő jogn nézetik meg a közönséggel subtitulo «máfalkotás» e pompás és kiáltó izléstelenségek legkomiszabb faját?

Vajjon nem diszkreditáltak-e ez által az egész művészi fényképezés? Hogy oly egyesület vagy egy kiállítási rendező-bizottság, mely a művészi fényképezés fejlesztését vallja egyik legfőbb céljának, miként akaszthat ily — a látogatók leghevesebb bírálatát kihívó, plakátszerű dolgokat, termeiben közszemlére azt felfogni sehogyszem vagyunk képesek. Maga a bécsi Photo-Club jelentékeny haladást mutathat fel, rövid két esztendő óta. Azelőtt kiállításain jóformán csak kis látképek, esetleg csinos és némi művészi érzékről tanuskodó motívumok, egy-egy szebben világított arckép vagy elég jól megválasztott tájrészletek voltak láthatók, a melyekből azonban még teljesen hiányzott a művészi kvalitás. Ma azonban már ott tartanak, hogy bizony oly képeket is láttunk, tagjaik kezemunkáját, mely felfogása, kompozíció, kivitele és főleg zárt képhatása révén a nagylírájú külföld fotóművészei egyike-másikának sem válnék szégyenére. A kiállítás iránt állandóan nagy az érdeklődés, a mi a nyújtott műfelvezet következtében teljesen jogosult is.*

P—y K—n.

Anyagkiállítás Turinban. Augusztusban a *Société promotrice delle belle arti* palotájában nemzetközi kiállítás nyílik meg. A kiállítás tárgyát többek között a fényképezésnél használatos anyagok próbái képezik. A bizottság címe: Turin, Via Mazzini 31.

Különfélék.

— Uj rovatunk. —

Szerkesztőségünkhöz beérkezett könyvek, folyóiratok és árjegyzékek. Örömmel és bizonyos meglepéssel adunk értesítést arról, hogy lapunk szerkesztőjének külföldön való tartózkodása alkalmával a külföld művészeti folyóiratainak szerkesztőségeiben tett látogatásának eredménye nem maradt el. Már eddig is a következő előkelő lapok indították meg lapunkkal a csereviszonyt.

«*Sonne.*» Illusztrirte *Unterhaltungsschrift für Liebhaber-Photographie.* Berlin, szerkeszti és kiadja Martin *Kiesling* sz. k. százados, Berlin-Wilmersdorf, Kaiserplatz 18. (1905. évi 1—8. füzet.)

«*Photographische Mitteilungen*» Berlin. Szerkeszti Paul *Hanecke*. Képbíráló Fritz *Loescher*, kiadja Gustav *Schmidt*. Egyes szám ára 60 Pf. (1905. évi 1—8. füzet.)

«*Photographische Rundschau*» und *Photographisches Centralblatt.* Halle a/S XIX. évfolyam 5., 6., 7. 8. és 9. füzetei. A technikai és tudományos részt szerkeszti dr. R. *Neuhaus*, a művészeti részt szerkeszti: F. *Matthies-Masuren*. Kiadja Wilhelm *Knapp*. Ára negyedévre 3 márka.

«*Apollo*» *Central-Organ für Amateurphotographie.* Dresden. Az 1904. évi teljes évf. és az 1905. évinek eddig megjelent összes számai. Cím: Dresden — A. *Striesenerstrasse* 38.

«*Gut Licht*» *Jahrbuch und Almanach für Liebhaber Photographen.* Hermann *Schnauss*. Verlag des «*Appolo*» Dresden. (IX. évfolyam. 1905.)

«*Die Schönheit.*» Berlin. — Tempelhof, Stollbergstrasse 2. Művészeti folyóirat. Megjelenik havonta egyszer. Szerkeszti és kiadja Karl *Wanselow* Kiadóhivatalai: Berlin, Tempelhof, Leipzig, Wien. II. évf. 6. füzet és III. évfolyam 1 füzet. Egyes szám ára 80 Pf. (Bővebbet lásd a huvéti szám hirdetési rovatában.)

«*Die Kunst unserer Zeit.* Eine Chronik des modernen Kunstlebens.» Művészeti folyóirat. Megjelenik évente 12-szer, a legnépszerűbb művészek, festők, szobrászok műveinek re-

* Mi a magunk részéről ajánljuk, hogy a kinek ideje csak engedi, ránduljon fel 1—2 napra Bécsbe a kiállítás megtekintésére. Sokat látunk s tanulhatunk a külföldiek kiállításain! . . . — A szerk.

produkciójáról készített műlapokkal. (Fotogravürök. Kiadja Franz *Hanfstaengel* Kunstverlag, München. Egyes szám előfizetési ára 3 márka, egyenként 4 márka. (16. évfolyam 6. szállítás.) — Lapzártakor pedig «*Das Bild*» Monatschrift für photographische und kataypische Bildkunst. Kiadja a: Neue Photographische Gesellschaft Steglitz-Berlin. Előfizetési ára egész évre 2 márka, egyes füzet ára 20 Pf. (Legközelebb bővebben ismertetjük.)

Miként tehát olvasóink a fenti felsorolásból láthatják a külföld évtizedek óta fennálló, s a lelkes műbarátok pártfogása alatt felvirágozott nagy lapoknak szerkesztői is fellsmerették «*Az Amatőr*» kiváló kiállításait, előkelő színvonalát és bár annak nyelvét (a magyart) szerkesztőségünknek tagjai a legtrikább esetben értik, maguk ajánlották fel a csereviszonyt. Szerkesztőnk előtt pedig odanyilatkoztak, hogy «*Az Amatőr*» külsője, belső kiállítása, képei és azoknak elrendezése magában véve elárulja a lap komoly művészi jellegét és érdeklődéssel óhajtván kísélni annak további fejlődését, felajánlják saját lapjukat cserébe «*Az Amatőr*»-ért. Mondanunk sem kell, hogy nagy elégtétel ez nekünk azokkal a szűkkeblű és minden hazai terméket ócsárló honfitársainkkal és ezek között levő hazai amatőrjeinkkel szemben, a kik a nélkül, hogy a lapnak egyetlen példányát is csak egyszer is *alapos* bírálatnak vetették volna alá, hallani sem akarnak arról. Mert hát minden ab ovo rossz, a mi magyar és kitérő, — a mi nem az! . . .

Árjegyzékek. Beérkeztek a következő árjegyzékek.

A. Hch. *Rietzschel*. Optische Fabrik München cégnek *Clack* kamaráját, valamint egyéb és pedig a legkülönfélébb árú gépeiről szóló és azokat ismertető bő tartalmú képes árjegyzék, melynek második része a kiváló fényerájú s kitűnő minőségű *Linear-anasztigmátok* különböző fajait ismerteti. Úgy a *Rietzschel*-féle «*Clack*»-kamarák, mint a *Linear-anasztigmátok* is bizonyítják, hogy ez a nálunk még talán kevésbé ismert gyár a legjobb minőségű gyártmányokat juttatja csak a fényképezés híveinek kezébe. Kívánatra készséggel *küldi* meg a gyár ezt az árjegyzéket *ingyen*, ha «*Az Amatőr*»-re» *hivatkozás* történik.

C. A. *Steinheil Söhne* München, legújabb árjegyzéke. A müncheni *Steinheil*-cég, mely Németország legrégibb s legjobb hírnevű optikai cégeinek egyike, ez időszereint egy új kimerítő árjegyzéket küld széjjel «*Alto-Stereo-Quart*» gépeinek legújabb (III. és IV. sz.) modelljeiről. Ezek a gépek úgy egyes, mint sztereoszkopikus és távfelvételekre alkalmasak. 9—12 cm. nagyságban *három* objektívnek, *egyetlen* deszkán való szerelése által. *Az I. sz. modellt a lemez előtti redőnyzárral* és fényerős objektívvel szerelte fel a cég. *A IV. sz. modellnek az objektív mögötti levegőfékezte hullózára* van és egyformán *változtathatóan* fímtekerces és lemezekre egyaránt berendezett. Érdeklődőknek ez árjegyzék 50 Pf. előleges beküldése mellett rendelkezésére áll. (Meghozatal esetén kérjük olvasóinkat, hogy jelen közleményre hivatkozni szíveskedjenek.)

Díjkitűzés. Az «*Ilford Limited London*» az egész földkerekség összes amatőrjeit versenyre szólítja, melyben 382 díjat 1500 márka összegben tűz ki E díjak elnyerésének első és elengedhetetlen feltétele, hogy a versenyen résztvevő képek *Ilford* lemezen készült felvételtől másoltattak, vagy nagyítottak legyen. Közelebbi felvilágosítással — lapunkra való hivatkozás mellett — készségesen szolgál az *Ilford Limited London*, lemezgyár magyarországi-ausztriai képviselője: *Commanditgesellschaft, Rudolf Wolner & Cie.* Wien, IX., *Schultz, Strassnitzkigasse* 12.

Sajtóhiba. Lapunk husvéti számában megjelent «*Az Ozotypia elvéről*» című cikkben a szedő és corrector elnézése folytán az *Ozotypia* felfedezőjének «*Manly*»-nak neve mindvégig hibásan van szedve.

IRODALOM.

Bessenyei I. Fényképek előállításá	1.20
Meczner S. A műkedvelő fényképezés kézikönyve. Különös tekintettel kezdőkre. 28 képpel és 4 képmelléklettel	3.20
Moller M. A fotografálás elemei	4.—
Sajóhelyi B. Fotografálás	—60
Schmidt F. A gyakorlati fotográfia kézikönyve. Kötve	6.—
Allilm M. Die Grundlinien der Amateur-Photographie. Ein kleines Handbuch für Antänger und Geübte	3.—
— Die Photographie	1.80
Anschütz O. Die Photographie im Hause. Lehrbuch für Amateure. I. Das Porträt.	3.60
Bühler C. Kleines Lehrbuch der Photographie. Zur Selbstbelehrung	1.20
Burton W. K. ABC der modernen Photographie	1.80
Dawid L. Ratgeber für Anfänger im Photographiren	1.80
— Die Moment-Photographie	9.60
Emmerich G. H. Werkstatt des Photographen. Ein Handbuch für Photographen und Reproduktionstechniker, mit 12 Tafeln u. 255 Abbildungen im Text (1904) kötete	9.60
Eder J. M. Ausführliches Handbuch der Photographie. I. Thl. 1. Hälfte. (A II—IV. kötet is megjelent.)	14.40
Gut Licht. Jahrbuch und Almanach für Liebhaberphotographen. Redig. v. Schnauss. XI. Band. 1905. Füzve 1.80, kötve	2.16
Günzel G. Die Amateurphotographie	1.20
Hanneke P. Die Herstellung von Diapositionen zu Projektionszwecken	3.—
Hauberisser G. Wie erlangt man brillante Negative und schöne Abdrücke 13. Aufl.	1.50
Halm E. Photographie bei künstlichem Licht	3.—
Jahrbuch für Photographie und Reproductions, technisch f. 1904. Herausg. J. M. Eder	9.60
L'Année photographique 1904	3.60
Annuaire Général et International de la Photographie 1904. Kötve	6.—
The American Annual of Photography 1904	6.—
König E. Die Farben-Photographie	3.—
Lettner G. Skioptikon, Einführung in die Projektionskunst. 3-te Auflage	1.80
Loescher. Leitfaden der Landschafts-Photographie	4.32
Miethe A. Lehrbuch der praktischen Photographie. 2. kiadás.	12.—
Schnauss H. Die Blitzlicht-Photographie. 3. kiadás	4.20
— Photographischer Zeitvertreib. 7. kiadás	4.80
Schnauss J. Leitfaden der Photographie	3.—
Spörl H. Praktische Rezeptsammlung für Fach- und Amateurphotographen	3.60
Vogel E. Taschenbuch der praktischen Photographie. 11. kiadás.	3.—
Vogel H. W. Handbuch der Photographie. 4 kötet	54.—
— Photographie	3.—
Wagner A. Műkedvelő fotografálás	—20
Trutat. Le Cliché photographique	4.20
— Les Procédés pigmentaires	1.50
Rouyer. La Gomme Bricksamatör	2.40

Folyóiratok.

«Az Amatőr»	1/4 évre	3.50
Amateur-Photograph. Monatsblatt	1/4 évre	1.50
Mitteilungen, photographische. 24 füzet évenként.	1/4 évre	3.60
Photographen-Zeitung, allgemeine v. Mieth. 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Ratgeber für Amateurphotographen. 24 szám évenként.	1/4 évre	— 95
Wochenblatt, photographische von Gaedicke. 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Bulletin de la Société française de photographie. 24 szám évenként		21.84
Amateur Photographer. 52 szám évenként, egész évre		15.24
British Journal of Photography. 52 szám évenként		14.40
Photography. 52 szám évenként	egész évre	9.60
Gut Licht. 1905.		1.80

E művek és folyóiratok állandóan raktáron vannak, vagy megrendelhetők

TOLDI LAJOS könyvkereskedésében
Budapest, II. ker., Fő-utca 2. sz.

Szerkesztői üzenetek.

E rovatban a szerkesztőség készséggel ad szakszerű felvilágosítást minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy képeket, reklamációkat, valamint minden — a lapra vonatkozó — írásbeli közleményt, lapunk szerkesztőségéhez (VII., Király-utca 89. sz. alá) beküldeni szíveskedjenek.

Térszúke miatt több kéziratról a jövő számban.

Sch. J. J. Sátorajajuhely. Legutolsó, összes előfizetőinknek megküldött értesítés nem az egyesekhez intézett személyes felszólítás volt hanem pusztán általános figyelmeztetés az előfizetések megújítására nézve. Előfizetése különben esedékes volt. Ügyes tanácsai közül a könnyebben keresztülvihető és célszerűbbet már alkalmaztuk volt egy ízben, de az igazat megvallva, akkor nem járt valami nagy eredménnyel. Meg fogjuk kísérteni újból.

B. Gy. Deliblát. Egy fényképről készítő levelezőlaphoz első sorban klisé szükséges. *Ugy klisének elkészíttetését, mint a levelezőlapok nyomását kiadóhivatalunk is elvállalja*

T-r Kolozsvár. Tudunk szerint mérges előhívó az egy vasoxalaton kívül nincs. Ha mérgesnek mondanak valamilyen előhívót, úgy az tulajdonképpen csak maró hatású a hozzáadott lúg folytán (az egy rodindl, vagy az evvel azonos, csak hogy szilárd halmazállapotban forgalomba hozott unal, — melyet mint indifferent vegyületet hirdetnek gyárosai — nem kíván lúgot: használható úgy a mint árulják). Persze belső használatra nyugodt lelkiismerettel egyik előhívó szert sem javálnók. Általán megkülönböztetünk savas és lúgos előhívókat, melyek közül az utóbbiak az újjakat nem festik barnára.

T. Kolozsvár. Romlásnak indult előhívó valószínűleg még kevésbé mérges. Kérjük különben a kérdést némileg érthetőbb formában ismét feltenni. Nem tudunk a levelezőlapon teljesen eligazodni.

K. J. Felső-Istvánfalva. Magyar nyelvű szakkönyvek közül kiváló a Természettudományi könyvkiadóvállalat kiadásában megjelent: Schmidt-Pfeiffer-féle Fotográfia. Ára 6 korona

V-y J-f postatiszt Eperjes. Tavasz c. képe nem oly jó, hogy közlésre igényt tarthatna. Kívánságának második felére hivatkozva, rövid bírálatunk a következő. A kép legnagyobb hibája, hogy nincs tárgya. A címe valami tavaszi hangulatra engedne következtetni. Amde e hangulat helyett pusztán egy — még csupasz fasort, a szélén korlátot, az előtérben az úttestet s azon két gyászruhás hölgyet látunk. Nem tehetünk róla, de az a benyomás kísért, mintha a két hölgy kedvéért készült volna «Tavasz» c. képe, a mi nem volna baj, ha e kép egyébként művészi volna.

S. A. Veszprém. 1. Tessék megpróbálkozni a nehezebb, de művészebb eljárásokkal is ez a fáradságáért bőven fogja kárpótolni. 2. Höcheimer gumminyomásnak elsajátítására ajánlhatjuk lapunk első évfolyamában megjelent sorozatos ismertetést. 3. A metalloty papiros fémalapú képek készítésére szolgál. A irányban, hogy jó-e e papir, nemválaszolhatunk, mert a bevallott céljának megfelel, de hogy az Ön ízlésének meg fog-e felelni, azt mi nem tudjuk. 4. Többi képei nem közölhetők.

Szerkesztő: Kohlman Ar.úr dr.
Helyettes szerkesztő: Gara Rezső dr.
Kiadja: A szerkesztőség.

Szerkesztőség: Budapest, VII., Király-u. 89.
Kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-u. 10.

ALAPITTATOTT 1892. TELEFON 46-09.

Blanco, vizit-, eljegyzési, meghívó-, esketési, menu- stb. alkalmi kártyák, préselt, merített, arany- vagy ezüst-metszéssel, a legfinomabb minőségig készít

OCASEK KÁROLY

PASSEPARTOUT és fényképezési kárton gyárában

Budapest, VI. ker., Király-utca 26 szám.

Arany-, ezüst- és szallagnyomás.

ACTIEN-GESELLSCHAFT FÜR
ANILIN-FABRIKATION **≡≡≡**
PHOTOGR. ABTEILUNG: BERLIN SO. 36.

„Agfa” -

§ § UJ! §

Színérzékeny
pillanat-
lemezek.

Chromo-lemezek.

E lemezek egyesítik magukban a közönséges extra-rapid „Agfa“-lemezek általános érzékenységét, felette nagyfoku sárga-zöld érzékenységgel. E mellett a kék és sárga-zöld érzékenység közötti arány oly módon hangolt, hogy normális rövidségű megvilágítás mellett, sárga üveg nélkül érhető el a sárgának és kéknek visszaadása, a mi a táj-fényképezés összes céljai-
————— nak megfelel. —————

ÁRAK:

cm.	Kor.	Ár
6 : 8	2.—	2.—
6 : 9	2.—	2.—
9 : 12	3.30	3.30
10 : 12.5	4.—	4.—
8.5 : 17	4.50	4.50
9 : 18	4.70	4.70
12 : 16	4.80	4.80
12 : 16.5	4.80	4.80
13 : 18	6.—	6.—
16 : 21	9.65	9.65
18 : 24	11.80	11.80
21 : 27	17.20	17.20
24 : 30	22.—	22.—
26 : 31	25.50	25.50
30 : 40	37.50	37.50
40 : 50	63.—	63.—

12 darabonként.

Minden csomagban
magyar használati utasítás van.

Foto- ❀ ❀
kézikönyv.

120 szövegoldal vászon-
kötésben ... 40 fillér.

Kapható minden fényképezési szaküzletben.

Megrendeléseknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

fotó

lapunk levő

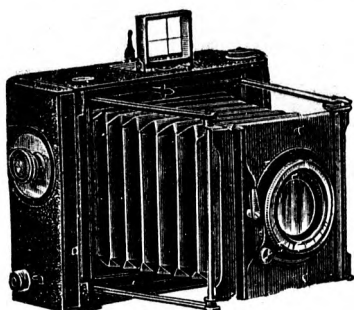
AZ AMATŐR

I

CARL ZEISS JENA

Wien, IX/3., Ferstelgasse 1, Ecke Maximiliansplatz.
Berlin — Frankfurt a. M. — Hamburg — London — Wien — St.-Petersburg.

Palmos-

Kamarák

könnyű fémből fokális redőny-zárral és
Zeiss-anasztigmatokkal.

Alakjai: 6×9 cm., 9×12 cm., 4×5 inch. és 9×18 cm. stere és panoramához.

Használható lemezzel, filmpakkal és filmtekercsekkel ugyanazon beállítás mellett.

==== Kérjük a P 32 árjegyzéket! ====

HOLLÓS J.

BUDAPEST, V. KER., DOROTTYA-UTCA 10. SZ.

Finom úri fehérnemű.

Utazásra, vadászatra,
sporthoz különleges
ujdonságok.

Ernyők, botok, takarók,
plaidok, alsó ruházatok.
Angol és francia keztyűk.

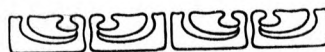
A cégnek nincsen fióküzlete.

Chemiserie, bonneterie,
articles de voyage,
sous vêtements, flanelles,
gants renommés.

Prix modérés.

Fondée en 1867.

==== Schirmaker, Hosiery, Travelling and sporting goods, linen collars. ====

First-rate goods, moderate prices.

Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

C. Reichert

Optisches Institut

Wien, VIII., Bennogasse 24—26.

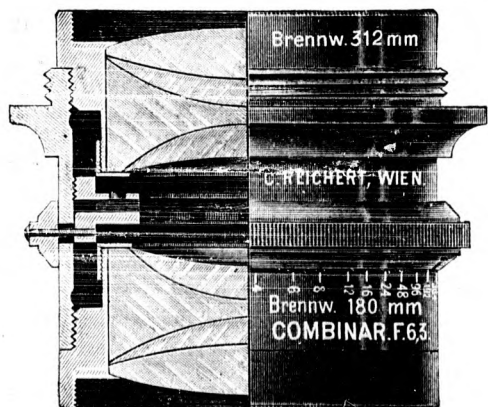
□ □ □ □ Különlegesség: □ □ □ □

Mikroszkopok, Mikrotomok,
Polarisatio- és Vetítő-gépek.

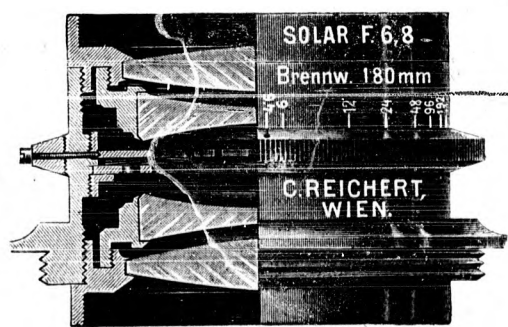
Uj! Fényképezési objektívek Uj!

Combinar F: 6, 3
F: 12, 5

Solar F: 6, 8

Oesterr. Patent No. 14154
D. R. Patent No. 153525
Engl. Patent No. 17477

Oest. Patent No. 15913

Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

1. fotó
lapon lévő

A hírneves angol gyártmányok közül is kiemelkednek a „GEM“ Dry Plate Co. Ltd. készítményei.

A „GEM“ szárazlemezek,
a „GEM“ chlorezüst kimásoló,
a „GEM“ chlorbromezüst (gaslight),
a „GEM“ bromezüst papirok

minden tekintetben a legtökéletesebbek. Néhány hét alatt bevezették a legnagyobb műtermekbe és használják a legkényesebb izlésű amatőrök is.

Kaphatók a „GEM“ Dry Plate Co. Ltd. vezérképviselőségénél:

HERBST SAMU PHOTOCHEMIGRAPHIAI MŰINTÉZETÉBEN

Budapest, VII., Miksa-utca 8. sz. és minden szaküzletben.

==== Kapható: =====

WANAUS JÓZSEF FÉNYKÉPÉSZETI SZAKÜZLETÉBEN

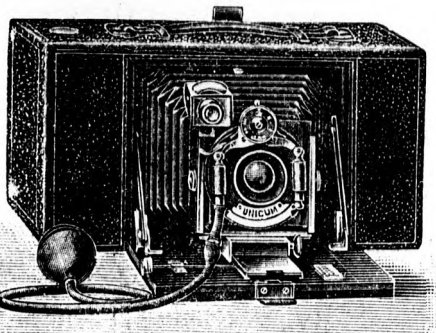
Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 19. és minden más szaküzletben.

☐ Tessék árjegyzéket kérni! ☐

Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

1. fotó
lapon levő

Rietzschel „Clack“-ja

fényerős Rietzschel anasztigmattal F/8.

A legjobb, legtöbbet nyújtani képes univerzális kamara film és lemezre.

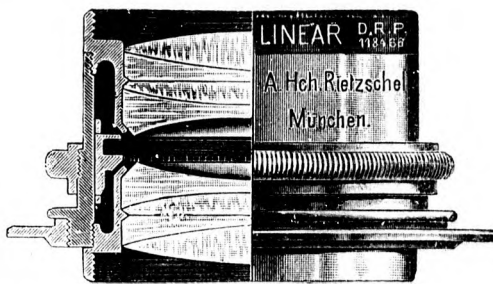
Minden egyes filmfelvétel beállitható.

Rietzschel „Linear“-ja

a legfényerősebb kittezett univerzális anasztigmat.

Német bir. szab. 118,466.

* A legmagasabb fényerő F:4.5. *

==== Árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk. ====

Beszerezhető minden nagyobb szaküzletben vagy

H. Hch. Rietzschel, Optische Fabrik, G. m. b. H.

München L., Schillerstrasse 28.

Nagybani képviselője Ausztria-Magyarország számára: Georg Jahn, Wien IX/4., Lustkandlgasse 12.

Földes Gyula

FESTŐMŰVÉSZETI
SZEREK
SZAKÜZLETE

SPECIALGESCHÄFT FÜR
MALUTENSILIEN

BUDAPEST
N. ESKÜ ÚT 6
KLOTILD PALOTA.

Szakszerűen berendezett raktár a festészet körébe tartozó összes cikkekéből.

Árjegyzéket készséggel küldök.

HERBST SAMU

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZETE
BUDAPEST, VII., MIKSA-U. 8.

Legújabb speciális eljárás szerint készült művészi clichék, melyek az eredetinek legintimebb sajátosságait, szépségeit
○○○○○○○ teljes hűséggel visszaadják. ○○○○○○○

KÜLÖNLEGESSÉG: Clichék háromszínyomáshoz (Chromotypia).

○○○ Minták, árajánlatok kívánatra bérmentve. ○○○

TELEFON 424.

Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

1. lapon levő

J. HAUFF & Co., G. M. B. H., FEUERBACH (WÜRTTEMBERG).

Szabadalmazott

Hauff-Adurol

poralakban, töltényekben és telített oldatban. Legjobb előhívó amatőrök részére. Rendkívül tartós és használatban felette kiadós. Erőlyesen, felette átlátszóan és erőtelyes fedéssel dolgozik.

Kapható minden fényképezési szaküzletben.

Metol-Adurol

telített oldat, használatra kész (10-15-szörösen hígítandó. Műteremfelvételekre is szerfelett ajánlható. Tartósabb mint metol-hydrochinon és ehhez hasonlóan dolgozik, de egyformán hosszú előhívásnál még tisztábban és részletdúsabban.

Kapható minden fényképezési szaküzletben.

Brust J. és Fia Budapest, IV., Váci-utca 12. sz.

Ha a legfinomabb angol, valamint honi ipar gyártotta szövetekből; ha a legjobb angol szabás szerint; ha a legkényesebb igényt is kielégítő izléssel óhajt ruházkodni; ha előkelő, művészi díszmagyart óhajt készíttetni, — forduljon

Brust J. és Fia angol úri szabó céghez

Műterme:

Budapest, IV., Váci-utca 12. Telefon-szám 11-72.

KÜHLE & MIKSCHÉ

Wien, VI., Mariahilferstrasse No. 3.

Sürgönczím: Kühle Wien Pietznerhaus.

Magy. kir. postatakarékpénztár száma 4055.

TELEFON 3256.

Vezérügynöksége és egyedüli elárusítója Magyarország-Ausztria és Oroszország részére a

Westendorp & Wehner KÖLN a. Rh.

szárazlemezgyárának.

Mint utólérhetetlen és egyedülálló színérzékeny pillanatlemezt, ajánljuk az amatőrök körében általánosan ismert és jó hírnek örvendő

COLOR-lemezt,

melyet a leghasználatosabb nagyságban teljesen friss állapotban állandóan raktárunkon tartunk.

C. A. STEINHEIL SÖHNE

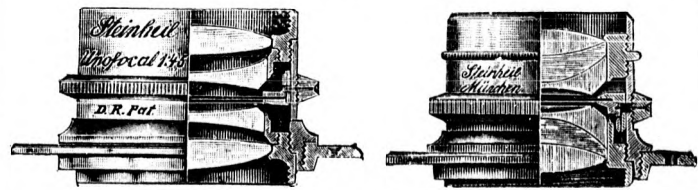
OPTISCH-ASTRONOM. WERKSTÄTTE

(Gegr. 1855.) MÜNCHEN (Gegr. 1855.)

Orthostigmatok F 1:6, 8; gyutávolság 1:12.

Sorozat (Ser.) B., D. és E. Legfényerősebb kitteztelt univerzális minden célnak megfelelő objektívek.

Orthostigmát-sorozatok.

Unofocalok 1:4, 5 és 1:6. (Sorozat I. és II.)

Legfényerősebb kitteztelt szimmetrikus anasztigmatok arckép és kézikamarák részére.

Kézikamarák orthostigmatokkal és unofocalokkal.

Kivánatra árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.

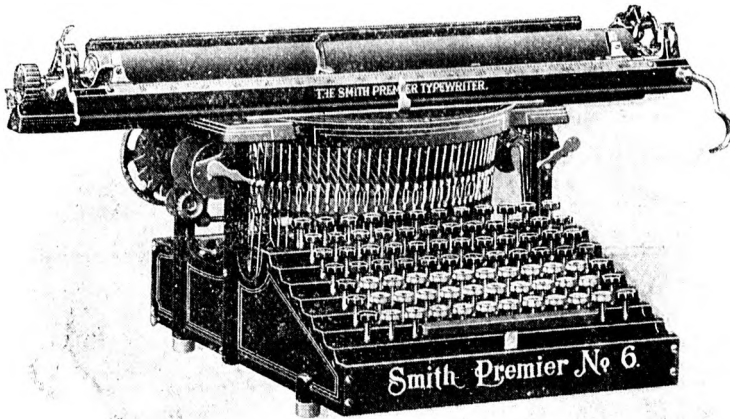
Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

A SMITH PREMIER

a világ legjobb írógépe. Kérjen árjegyzéket.

„Grand Prix“
1900

A párisi világiállításon
a legmagasabb díjjal ki-
tüntetve.

A legtartósabb és
legmodernebb író-
gép.
Kezelése nagyon
egyszerű.

Írógépünket bárhol az országban díjmentesen és vétel-
kényszer nélkül bemutatjuk.

BELLER REZSÓ

FÉNYKÉPÉSZ

IV., EGYETEM-TÉR 5. (I. EM.)

Elvállal jutányosan mindennemű amatőr fényképezési munkát, fényképezési különlegességek készítését, u. m. gummi-, pigment- és platinnyomást. Negatív-papír és bromezüst nagyítást. Filmek kidolgozását. Gyors és pontos szállítás!

Amatőrök szakszerű kiképzése bármely fényképezési eljárásban.

Természetes hydrocarbonátos ásvány-
vizforrás, mely szénsavval telítettik. Az
emésztést elősegítő pompás asztali ital.
Vidékre és külföldre fuvardíjmentes
szállítás.

Kérjen árjegyzést a Szt. Lukácsfürdő Kutvállalattól, Budán.
St. Louis 1904. : GRAND PRIX.

Megrendeléseiknél sziveskedjenek lapunk hirdetésére hivatkozni!

1. fotó

lapra levő

MINDEN JOG FENTARTÁSÁVAL.

VITORLÁS A TENGERÖBÖLBEN.

SIMKÓ JÓZSEF.

«AZ AMATŐR» MŰMELLÉKLETE.